II. PILIAKALNIAI IR GELEŽIES AMŽIAUS GYVENVIETĖS

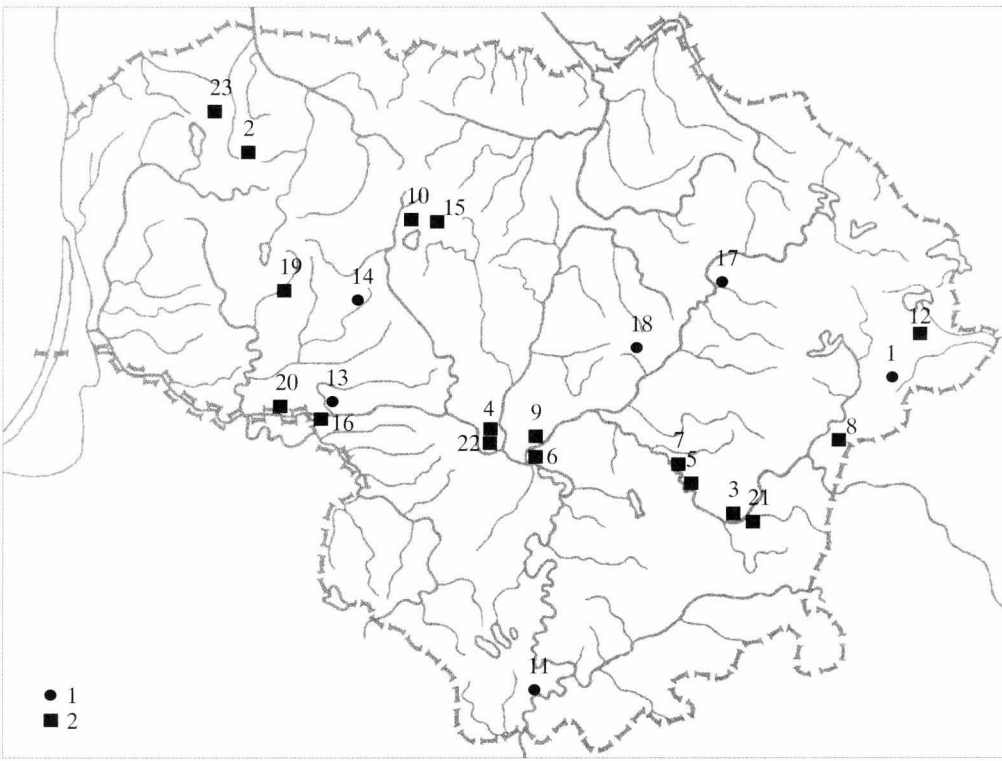

11 pav. Piliakalniai (1) ir geležies amžiaus gyvenvietės (2):

Fig. 11. Hill-forts (1) and settlements (2) of the Iron Age:

1 – Daukšiai, 2 – Džiuginėnai; 3 – Gudeliai (žr. III), 4 – Jaučakiai, 5 – Karmazinai,
6 – Kaunas (žr. VI), 7 – Kernavė, 8 – Kločiūnai, 9 – Lentainiai, 10 – Lieporiai, 11 – Liškiava,
12 – Mažulonys; 13 – Meškininkai, 14 – Molavėnai, 15 – Norušaičiai, 16 – Sudargas,
17 – Šeimyniškėliai, 18 – Šinkūnai, 19 – Vedriai, 20 – Viešvilė (žr. IV), 21 – Vilnius (žr. VI),
22 – Virbaliūnai, 23 – Žemaičių Kalvarija.

KLOČIŪNŲ NEĮTVIRTINTA GYVENVIETĖ

Džiugas BRAZAITIS

2005 m. pavasarį buvo žvalgoma magistralinio dujotiekio Pabradė–Visaginas atkarpa Švenčionių rajone tarp Raubiškių ir Skirlėnų kaimų (12 pav.). Trasa buvo tiesiama greta jau esančio dujotiekio, jos bendras ilgis – 10,6 km. Žvalgomųjų tyrimų metu dujotiekio tiesimo darbai jau buvo pradėti – žemės paviršius daug kur buvo nustumdytas, kai kur iškasti vamzdžiams kloti skirti grioviai. Žvalgomųjų tyrimų metu apžiūrėta visa tiesiamo dujotiekio trasa, iškasta 10 1 m^2 dydžio šurfų. Trasa kirto tik vieną archeologijos objektą – Kločiūnų neįtvirtintą gyvenvietę, kurią dar prieš žvalgomuosius tyrinėjimus buvo aptikę archeologai G. Zabiela ir Z. Baubonis.

Kločiūnų neįtvirtinta gyvenvietė yra Klačiūnės upelio kairiajame krante, į PV nuo Kločiūnų kaimo, ariamuose laukuose. Apžiūrint tiesiamo dujotiekio trasą archeologinių radinių aptikta maždaug 500 m ilgio atkarpoje. Išsiskyrė dvi vietos, kuriose pastebėta kultūrinio sluoksnio likučių ir aptikta daug radinių.

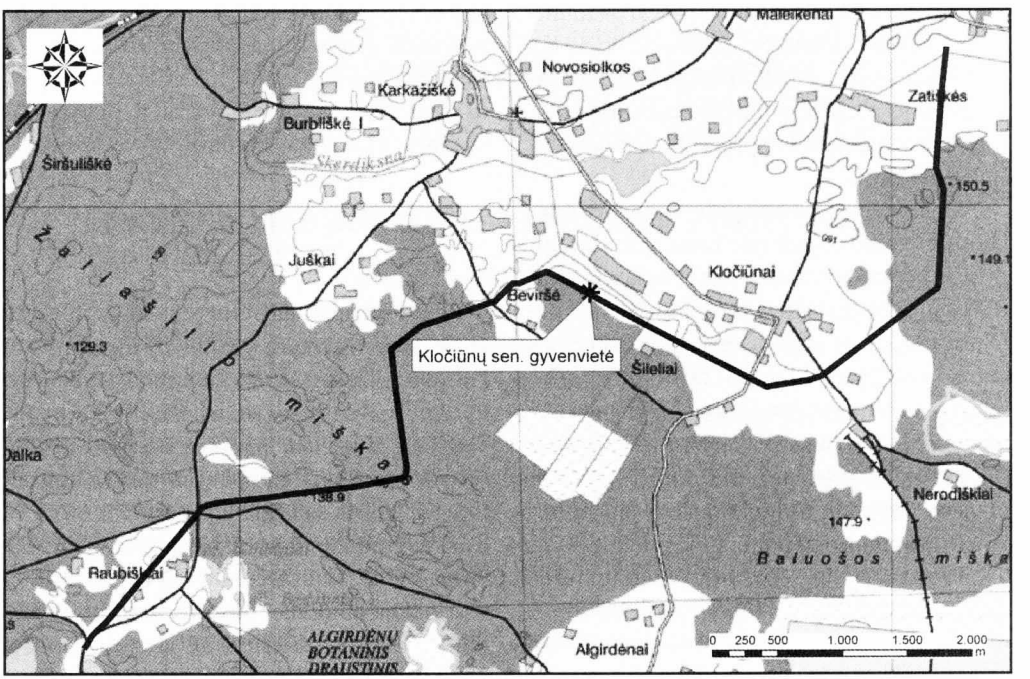

12 pav. Dujotiekio Pabradė–Visaginas trasos atkarpa tarp Raubiškių ir Skirlėnų kaimu (Švenčionių r.).
Fig. 12. Section of the Pabradė–Visaginas gas main between the villages of Raubiškiai and Skirlėnai (Švenčionys district).

13 pav. Geležinis kabliukas iš Kločiūnų gyvenvietės. *Dž. Brazaičio nuotr.*
Fig. 13. Iron hook from Kločiūnai unfortified settlement.

Pirmoji vieta apėmė lomos R šlaitą, į R nuo keliuko, vedančio į Kločiūnų kaimą. Intensyvus kultūrinis sluoksnis anksčiau buvo pastebėtas dujotiekio griovio kraštuose. Ekspedicijos metu šis griovys jau buvo užverstas. Atvira liko tik griovio atkarpa lomos dugne. Griovio sienelėse fiksuotas iki 30 cm storio tamsesnės žemės sluoksnis, tačiau radinių jame neaptikta. Greičiausia šioje vietoje tamsesnės žemės sluoksnis susidarė dėl šlaito erozijos.

Šlaite žemės paviršiuje ir šalia susandėliuoto dirvožemio krūvose rasta nemažai lipdytinės keramikos. Šukės daugiausia storasienės lygiu arba grublėtu paviršiumi. Metalo detektoriumi buvo aptiktas geležinis žvejybinis kabliukas (13 pav.). Taip pat rasta geležies šlako gabalų. Šlaite trasos vietoje buvo gana aiškiai pastebimas tamsus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Nenorint gadinti ir taip jau nukentėjusio gyvenvietės kultūrinio sluoksnio, ši vieta šurfuojama nebuvo.

Kita vieta buvo maždaug už 300 m į R nuo minėto keliuko, taip pat nedidelėje lomelėje. Šioje radimvietėje rasta daug plonasienės brūkšniuotosios keramikos ir nemažai šlako. Šioje radimvietėje buvo iškastas 1 m^2 dydžio šurfas 5. Žemės paviršius toje vietoje buvo nustumdytas dujotiekio tiesimo metu. Rastas iki 10 cm storio išlikusio kultūrinio sluoksnio fragmentas, kuriame buvo smulkių lipdytinės keramikos šukių. Giliau slūgsojo priemolis be radinių.

Panašu, kad Kločiūnų neįtvirtintoje gyvenvietėje buvo įsikurta mažiausiai du kartus. Antrojoje vietoje buvo brūkšniuotosios keramikos gyvenvietė, o pirmosios radimvietės vietoje – vėlesnė, galbūt vėlyvuoju geležies amžiumi datuojama gyvenvietė. Abiejų gyvenviečių kultūriniai sluoksniai buvo smarkiai apardyti pratiestų dujotiekių, jų likučių yra tarp paklotų vamzdynų. Kiek geriau išlikusių sluoksnių galima tikėtis rasti už dujotiekio trasos ribų.

Kločiūnų gyvenvietė priklauso Lietuvos archeologijai mažai pažįstamų neįtvirtintų gyvenviečių grupei, todėl svarbu užtikrinti jos reikiamą juridinę apsaugą. Dujotiekio pažeistų vietų ištyrimas galėtų svariai papildyti mūsų žinias apie tokio pobūdžio gyvenvietes.

KLOČIŪNAI UNFORTIFIED SETTLEMENT

An archaeological survey was performed at the section, where the line of the gas main Pabradė–Visaginas was planned to be laid between the villages of Raubiškiai and Skirlėnai (Fig. 12). An Iron Age unfortified settlement was discovered in the vicinity of the Kločiūnai village. Potshards, pieces of iron slag and an iron fishing hook (Fig. 13) were found. The finds were concentrated in two locations representing habitation sites of different periods. The first site dated to the Late Iron Age. The second one was attributable to the Brushed Pottery culture and most probably dated to the Roman Iron Age.